

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית. הוצגה ביום עיון שנערך על ידי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה בנושא: מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

1

פתולוגיה בהתפתחות תהליכי 'עיסוק בעיבוד מנטאלי'

ללא מסוגלות להבין את ה-MIND של האחר

ד"ר אילן דיאמנט, פסיכולוג קליני
אוניברסיטת תל אביב, ישראל

Bateman, A. W. and Fonagy, P. (2004) *Psychotherapy for Borderline Personality Disorder: Mentalization Based Treatment*. Oxford: Oxford University Press

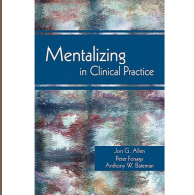

Bateman, A. W. and Fonagy, P. (2006) *Mentalization Based Treatment for Borderline Personality Disorder*. Oxford: Oxford University Press

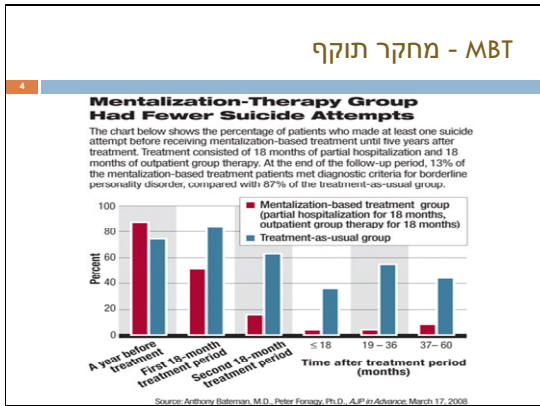
3

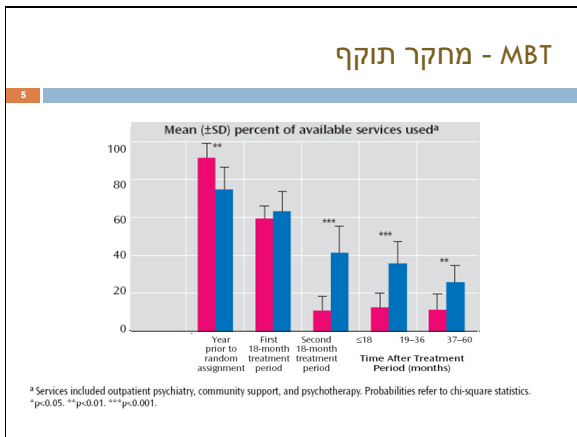
Allen, J., Bateman, A. W. and Fonagy, P. (2008) *Mentalizing in Clinical Practice* London: American Psychiatric Publishing Inc.

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית. הוצגה ביום עיון שנערך על ידי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה בנושא: מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

6 עיוורון ל-mind

Mind-blindness

- Imagine what your world would be like if you were aware of physical things but were blind to the existence of mental things. I mean of course blind to things like thoughts, beliefs, knowledge, desires, and intentions, which for most of us self evidently underlie behaviour

Baron-Cohen S. (1995) Mind-Blindness

דמיון כיצד העולם היה נראה לו היית מודע לחפצים הפיזיים אך היית עיוור לקיומם של מצבים מנטאליים. כוונתי כמובן, עיוור למצבים כגון מחשבות, אמונות, ידע, רצונות וכוונות, אשר עבור רובנו הינם חלק בלתי נפרד המצוי כהסבר לכל התנהגות

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

מהו "עיסוק בעיבוד מנטאלי"?

7

אנו עוסקים בעיבוד מנטאלי כאשר אנו

- מחזיקים mind בתוך mind.
- מודעים למצבים מנטאליים אצלנו ואצל אחרים
- חושבים על רגשות או מחשבות
- מדמיינים ומפרשים התנהגות כקשורה למצבים מנטאליים מכוונים לתכלית

מהו 'עיבוד מנטאלי'?

8

**מודעות להתנהגותנו
כמונעת ממצבים מנטאליים,
המאפשרת לנו
תחושה של המשכיות ושל שליטה,
בכך שיוצרת את החוויה הסובייקטיבית
של מחוללות (agency) או עצמיות (I-ness)
שהינה המקור של תחושת הזהות**

מהו "עיסוק בעיבוד מנטאלי"?

9

- קשר אנושי מבוסס על היכולת להיות מובן
- להיות מובן פירושו להבין מהי משמעות של התנהגות
- משמעות ההתנהגות טמונה במצב המנטאלי הפנימי המכוון את ההתנהגות

**•מצבים מנטאליים טעונים בתכלית
•רגש הוא לגבי "משהו"
•מצבים מנטאליים מייצגים "משהו"**

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות
דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

"להיות מובן" או "להיות לא מובן" – זו השאלה

10

אז מה הבעיה?

- מאחר ומדובר בהיסק ולא בתצפית ישירה של התכלית, הרי שאנו מועדים לבצע טעויות
- פעולה על סמך הנחות מוטעות גורמת לתחושה של "אני לא מובן"
- "להיות לא מובן" יוצר תחושה פנימית לא נעימה
- "להיות לא מובן" מחולל רגשות חזקים שיוצרים תגובות כגון נסיגה, עוינות, הגנת יתר, דחייה

מהו טיפול באמצעות עיסוק בעיבוד מנטאלי?

11

- הצלחת טיפול פסיכולוגי תלויה
- ביכולת של המטפל לעסוק בעיבוד מנטאלי
- ביכולת המטופל לעסוק בעיבוד מנטאלי
- במקרים בהם יכולת העיסוק בעיבוד מנטאלי נפגעת יש לשקם יכולת זו

מטרת טיפול מבוסס עיסוק בעיבוד מנטאלי היא לייצר את התנאים הטיפוליים המתאימים, כדי לאפשר, באופן עקבי ויעיל, את שיקום היכולת, בייחוד במצבים טעונים רגשית

אז מה חדש?

12

אז מה חדש?

- עיסוק בעיבוד מנטאלי היא הגישה הכי פחות מקורית כיוון ש:
 - היא עוסקת ביכולת אנושית בסיסית, היכולת שהופכת אותנו להיות בני אדם.
 - אין פה ניסיון "למכור" עוד התערבות חדשה במרחב של הגדוש ממילא

אז מה אנו מציעים ומדגישים

במצבים של ירידה ביכולת לעסוק בעיבוד מנטאלי ראוי להציב במרכז סדר היום הטיפולי את סוגי ההתערבויות שתאפשרנה הגברת יכולת זו

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

דוגמא

- הקטע הבא מתאר פגישה עם עופרית (שם בדוי), מטופלת המצויה בקשר זוגי שלוש שנים, במהלכם היא חשה, שוב ושוב, שבן זוגה דוחה אותה, מפרשת זאת בכך שהוא לא מעוניין בה.
- עופרית פותחת את הפגישה באמירה: "אני עוד פעם הורסת את חיי".
- בירור עימה מעלה כי למרות מאמצים כבירים להימנע מהאשמת בן זוגה בדחייתה, היא שוב ושוב, מוצאת עצמה חושפת בהתנהגותו של בן זוגה ראיות לכך שלא אכפת לו ממנה.

דוגמא

- היא מספרת, למשל, שהעובדה שהוא לא שלח לה את ה-SMS הקבוע, שנשלח בכל בוקר בשעה 0930, מצביע על כך שלא אכפת לו ממנה.
- היא נתקפת בחרדה, האוחזת בה, עד אשר היא נפגשת עימו בשעות הערב. אז, היא ממתינה לראות בהופעתו של התנהגויות שתוכחנה לה שהוא מעוניין בה.
- כשאלה לא מופיעות, באופן אינסטינקטיבי, היא חוזרת ושואלת אותו: "אני מעצבנת אותך?", "אתה אוהב אותי?", "תתחתן איתי?"
- בחיפוש אחר המתרחש במחשבותיה וברגשותיה אני מגלה (ביחד איתה) שהחוויה של "אני עוד פעם הורסת את חיי" עולה כביטוי של "אני עוד פעם חשה שאני לא שווה".

דוגמא

- אני מנסה לשקף לעופרית שחרדתה היא מעצם המחשבה שבן זוגה ינטוש אותה, ובעקבות כך היא חשה באופן וודאי שהוא באמת נוטש אותה.
- אני מוסיף ואומר, שבאותו הרגע, היא גם נמנעת לחשוב על סיבות אפשריות אחרות לעובדה שהוא לא שלח SMS. אני מבקש ממנה לבדוק אם יתכנו אפשרויות אחרות.
- עופרית מגיבה: "אתה לא היית שם ואתה לא יודע. אין אפשרויות אחרות".

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
 הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתוך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

כיצד מתפתחת היכולת לעיסוק בעיבוד מנטאלי

Theory of Mind

- תיאוריית ההתקשרות - ג'ון בולבי
- התפתחות ה"עצמי" - דונלד וויניקוט

TOM - A Prototypical Task
Wimmer, H., and Perner, J. (1983). Beliefs about beliefs: representation and constraining function of wrong beliefs in young children understanding of deception. *Cognition*, 13, 103-128.

1. *Maxi*

2. *Maxi*

3. *Mother*

4. *Maxi*

17 איפה מקסי חושב שהתפוח נמצא?

Baron Cohen : קריאת ה-MIND במבחן העיניים

Examples from the Reading the Mind in the Eyes (Baron-Cohen et al., 2001)

surprised sure about something

loking happy

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**. הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא: מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

Baron Cohen : קריאת ה-MIND במבחן העיניים

19

Examples from the Reading the Mind in the Eyes (Baron-Cohen et al., 2001)

friendly sad

surprised worried

תיאורית ההתקשרות

20

תיאורית ההתקשרות (Bowlby, 1988)
The Need for Proximity

במצב חרדה אנו מדריכים,
 ומחפשים אחר קשר
 שיגביר תחושה של סביבה בטוחה
 ויפחית את מצב החרדה

חוויה מוקדמת עם הדמות המטפלת משרתת לארגן את
 ההתקשרות במערכות יחסים מאוחרות יותר

התפתחות עצמי אופטימאלית תחת
 התקשרות בטוחה

21

ילד שהתפתח בתנאי התקשרות בטוחה
 יאמץ **מודל עבודה פנימי** של
 דמות מטפלת מגיבה, אוהבת ושניתן לסמוך
 עליה, יפתח חווית "עצמי" של מי שראוי לאהבה
 ותשומת לב וישתמש בהנחות אלו בכל מערכות
 היחסים שלו בעתיד

ילד שהתפתח בתנאי התקשרות לא בטוחה
 עלול לייצג את העולם כמקום מסוכן ואת עצמו
 כלא אפקטיבי ולא ראוי לאהבה

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות
דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

22

התקשרות לא בטוחה וקשיים בקשר בין אישי

- אנו מניחים כי מערכת ההתקשרות אצל הגבוליים רגישה במיוחד (סף רגישות נמוך – התנעה מהירה)
- סימנים לרגישות של מערכת ההתקשרות מצויים בסימפטומים הגרעיניים של הגבוליים:

 - ניסיונות תזזיתיים להימנע מנטישה
 - דפוסים של יחסים בין אישיים אינטנסיביים ולא יציבים
 - קצב מואץ מיידות לקרבה אינטימית

עיסוק בעיבוד מנטאלי – גורם מתווך לחיזוק התקשרות בטוחה

- העברה בין דורית: (סטיל ואחרים, 1996): סגנון התקשרות של אמהות ואבות טרם שילדו מנבא את סגנון ההתקשרות עם ילדם בעתיד
- השערה: איכות ההתקשרות של הפעוט תלויה ב:
 - מודלים פנימיים של קשר (internal working models)
 - יכולתו של ההורה לחשוב על מצבו המנטאלי של הפעוט ולחשוב על הציפיות שלו מהקשר, ציפיות המשפיעות על התנהגותו כלפי הפעוט
- סדרת מחקרים של סלייד: קשר בין התקשרות בטוחה של אם עם פעוטה, ויכולתה לעסוק בעיבוד מנטאלי

24

עיסוק בעיבוד מנטאלי – גורם מתווך לחיזוק התקשרות בטוחה

- התקשרות בטוחה של הורה
- יכולת הורה לעסוק בעיבוד מנטאלי
- קשר mind-minded עם הפעוט
- התקשרות בטוחה של הפעוט

יכולת לעיסוק בעיבוד מנטאלי

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות
דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

העצמי כמחולל מכון ומייצג

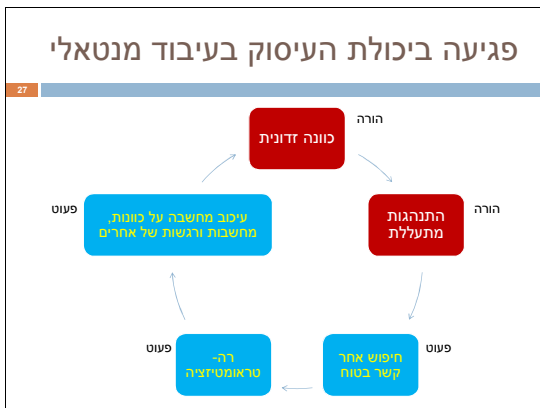
25

ההנחה הבסיסית:
יכולתם של ההורים לאמץ מצב כוונתי של ילדם,
אשר טרם רכש מיומנות זו,
לחשוב על ילדם במושגים של מחשבות, רגשות
ומאווים אשר אותם חווה הילד כמצבים
מנטאליים,
היא הכרחית להתפתחות נורמאלית של
התפקוד המנטאלי

פגיעה ביכולת העיסוק בעיבוד מנטאלי

26

- ☐ **הסיבה העיקרית הגורמת לפגיעה ביכולת לעסוק בעיבוד מנטאלי הינה טראומה מנטאלית בשלב מוקדם בינקות או בתקופת הנערות המוקדמת.**
- ☐ **טראומה ביחסים עם דמויות התקשרות מערערת את היכולת לחשוב על מצבים מנטאליים או את היכולת לבנות נרטיב קוהרנטי של הקשרים בין אישיים.**

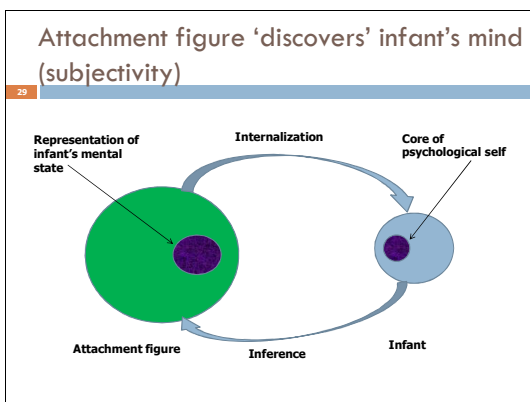

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית. הוצגה ביום עיון שנערך על ידי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה בנושא: מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

שיקוף הורי והתפתחות התפיסה של מצבים מנטאליים

28

Winnicott (1956)
"כאשר ילד אינו יכול לפתח ייצוג של החוויה שלו באמצעות שיקוף, הוא מפנים את התמונה של הדמות המטפלת כחלק מהייצוג העצמי שלו"

שיקוף הורי והתפתחות התפיסה של מצבים מנטאליים

30

האם מסמלת ש'מה' שהפעוט רואה היא ההשתקפות של הרגשות שלו ולא של אמו

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית.**
 הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
 מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות
 דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

שיקוף הורי והתפתחות התפיסה של מצבים מנטאליים

31

- **מוסומנות (Markedness):** הייחוס של מצב מנטאלי כמצב מנטאלי מתפתח דרך **התמונה המוצגת**, על ידי יצירת **גרסה מוסומנת של התגובה הרגשית האמיתית של הפעוט**
- כשהילד רגיש למוסומנות, הוא רואה במבע של אמו שיקוף של עצמו **ולא שלו וכך מווסת את הרגש המובע**
- היקשרות מוקדמת מאפשרת לילד **להפנים את יכולת האם להסית את הקשב שלו מ"משהו מייד"י ל"משהו אחר"**

שיקוף הורי והתפתחות התפיסה של מצבים מנטאליים

32

□ **שיקוף של עצב**

שיקוף לא מסומן
שיקוף מסומן

כשלון בשיקוף הורי: הלקוי של BPD בפיתוח תפיסה של מצבים מנטאליים

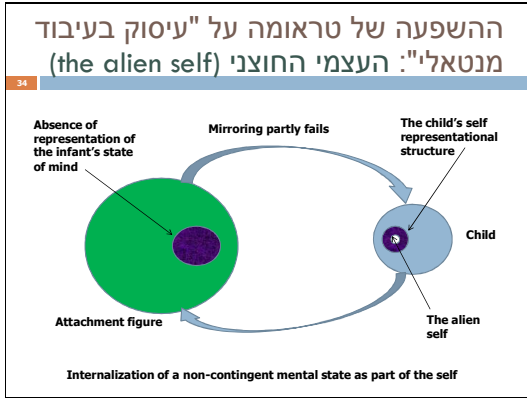
33

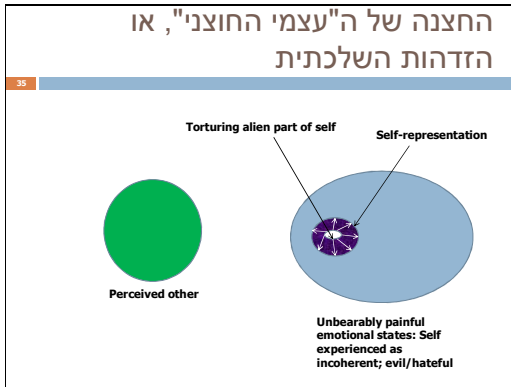
לצורך התפתחות נורמאלית, ילד זקוק לחוות אחר בעל mind שנושא בתוכו את ה-mind שלו ומסוגל לשקף עבורו את הרגשות והאינטראקציות שלו **בדרך שלא תצייף אותו** (לדוגמא, הכלה של מצב רגש שלי)

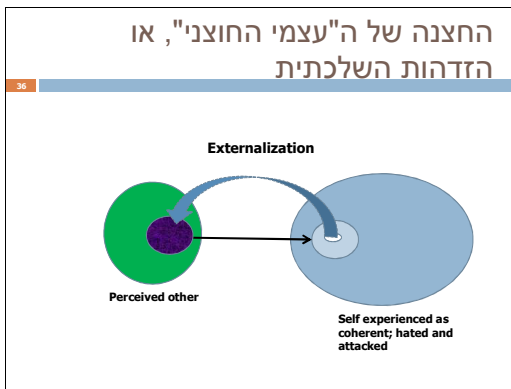
זוהי חוויה שילד שסבל הזנחה או התעללות פסיכולוגית עלול שלא לחוות לעולם, גם אם אין ספק לגבי סיפוק צרכיו הפיזיים

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
 הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
 מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות
 דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
 הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
 מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

עקרונות התערבות

מרכיב מפתח בהתערבות ב"טיפול מבוסס עיסוק בעיבוד מנטאלי":

ההערכה לגבי קיומם של הבחנה והבדל בין החוויה הפרטית של האחד, זו המצויה ב-mind של האחד, לבין זו המוצגת ומיוצגת על ידי האחר, שהוא בעל mind אחר

עמדת המטפל

41

- ב'עיבוד מנטאלי' בטיפול המצבים המנטאליים של המטופל הינם במוקד תשומת הלב
- המטפל בונה ומשחרר שוב ושוב את הייצוג של המטופל, בניסיון לעזור לו להבין את רגשותיו
- המטופל צריך למצוא את עצמו ב-MIND של המטפל, ובאותו אופן, המטפל צריך למצוא את עצמו ב-MIND של המטופל
- שניהם צריכים לחוות את החוויה של ה-MIND המשתנה ב-MIND של האחר

עיבוד מנטאלי או עמדה של אי-ידיעה

42

- המטפל לא יכול לדעת על ה-MIND של המטופל יותר מאשר המטופל עצמו, ולרוב הוא יודע הרבה פחות.
- לכן, על המטפל להפוך להיות **מטפל המתשאל באופן אקטיבי:**
 - > מדוע אתה חושב שאמרת את זה?
 - > אני תוהה אם זה היה קשור לקבוצה אתמול?
 - > אולי חשבת שאני שופט אותך?
 - > מדוע, לדעתך, הוא התנהג כלפיך כפי שהוא התנהג?
 - > מה אתה מסיק ממה שקרה?

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית.** הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא: **מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08**

עקרונות התערבות

43

חשיפה עצמית – אך ורק כמודל לאופן בו mind נורמאלי פועל

שימוש כמודל:
"אני יכול לדבר על מצבים מביכים ולא להישאר בהם"
"אני נהנה לשנות את נקודת המבט שלי"

- מנגנון שינוי מרכזי הינו **העבודה המתמשכת, המוקדשת להעלאת חלופות להבנה של "עצמי" ושל אחרים, במצבים בהם נוצרת עוררות במערכת ההתקשרות בהקשרים שונים**
- חיוני שעבודה זו תעשה בהקשר לחוויות עכשוויות-נוכחיות ולא לגבי חוויות בעבר, נטולות הקשר רגשי עכשווי

עקרונות התערבות

44

- מטלתו של המטפל היא לשמר את "העיסוק בעיבוד מנטאלי" או להציבו מחדש, אצלו ואצל המטופל
- בה בעת, עליו לדאוג שהמצבים הרגשיים בהם מדובר, יהיו **פעילים ובעלי משמעות**
- אולם, עוררות רגשית מוגברת תפחית את היכולת "לעסוק בעיבוד מנטאלי"
- באופן פוטנציאלי, מצב זה יוביל לפעולה (acting out)
- בצד זאת, תשומת לב מודגשת ולא תואמת להקשר הבין אישי (אינטרפרטציה של העברה) תאפשר למטופל להתעלם ממצבים רגשיים ולהצר את הקשרם לגביו

עקרונות התערבות

45

המוקד בטיפול הינו **בתהליך העיסוק בעיבוד מנטאלי**
ולא בתכנים העולים

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה** בנושא:
מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות
דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

עקרונות התערבות – שלבי הערכה

46

- בשלבי ההערכה, בתחילת הטיפול, מוקדשת תשומת לב רבה ומפורטת לליקויים הספציפיים ביכולת ל"עיסוק בעיבוד מנטאלי"
- המטפל מזהה ביחד עם המטופל הצלחות וכישלונות בשימוש ביכולת זו, ומכליל אותם לכדי ניסוח כתוב, המוצג למטופל
- כתב מנוסח זה מייצג את הבנתו של המטפל את בעיותיו של המטופל, במונחים התפתחותיים ומנטאליים

עקרונות התערבות

47

- **העבודה המשותפת** נעשית כאשר המטופל מאתגר ושואל את המטפל לגבי נקודת מבטו (של המטפל), או פשוט מתקן חוסר דיוקים עובדתיים
- זוהי דוגמא לעבודה ב"עיסוק מנטאלי" באופן מפורש (explicit), בה **הייצוג של המטופל מוחזק ב-mind של המטפל ומוצג למטופל, אשר בתורו, מייצג מחדש את נקודת המבט שלו למטפל, אשר בתורו, מסוגל להדגים את יכולתו לעיין מחדש בהבנתו את המטופל.**

ניסוח – דוגמא

(לקיחה מ) Solomon, A., W. and Fonagy, P. (2006) Mentalization Based Treatment for Borderline Personality Disorder, Oxford: Oxford University Press

48

א' היא בחורה בת 22, יש לה קושי בהיקשרות לאחרים. יש לה ספקות רבים לגבי עצמה. היא ניסתה לפגוע בעצמה במספר הזדמנויות. כיום, היא רואה את עצמה **כזקוקה לאישורם של אחרים. בלי אישור שכזה, היא חוזרת לחוש לא בטוחה.** ההזדקקות לאישור וחווית חוסר הביטחון באה לידי ביטוי במערכות יחסים רבות, שאופיינו בהזדקקות לאישורם של אחרים בצורה קיצונית. כך למשל, לעשות מה שהאחר רוצה, אפילו אם אין זה תואם את רצונותיה. נטייה זו באה לידי ביטוי גם בקשריה המיניים. היא נוצלה בידי שני גברים, שרצונם לגרום לה כאב, הפיע לאחר שמצאו בהסכמתה הפסיבית לכך אישור.

מחויבות בטיפול: קרוב לוודאי **שאם היא תרגיש שהיא לא מקבלת את ההכרה המתאימה או שהיא אינה מקבלת מספיק תשומת לב מאחרים, בתחילה, היא תסבול בשקט ואז היא תפסיק להופיע.**

מצגת הרצאתו של ד"ר אילן דיאמנט בנושא **טיפול מבוסס מנטאליזציה (MBT) בהפרעת אישיות גבולית**.
 הוצגה ביום עיון שנערך על ידי **האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה בנושא**:
 מגמות עכשוויות לטיפול בהפרעות אישיות קשות - בתווך שבין גישות קוגניטיביות-התנהגותיות לבין גישות
 דינמיות-פסיכואנליטיות, שהתקיים ב-8.12.08

עקרונות התערבות – הערות אזהרה

52

- עבודה על פנטזיה הינה טכניקה בשימוש של טיפולים בעלי אוריינטציה לתבונה, כדרך להבין את הלא-מודע
- המודל של "עיסוק בעיבוד מנטאלי" מעוניין יותר בתהליכי תפקוד מנטאלי הקשורים לפרה-מודע או למודע, ביחס למרחב של יחסים בין אישיים, ולכן:
 - יש הימנעות מעידוד אסוציאציות חופשיות
 - קיים העדר עידוד שימוש בפנטזיה פעילה לגבי המטפל
 - פיתוח תבונה אינה מטרה ראשונית במודל שלנו

עקרונות התערבות

53

- ההנחה: זיהוי מוגבר של דפוסים עלול להאט את קצב ההתפתחות של היכולת של המטופל לחפש הבנה אקטיבית שלו את עצמו
- לזיהוי דפוסים ביחסים בין אישיים יש הנטייה להיות אבסולוטי אך לא ספציפי
- ההתמקדות היא ביכולתו של המטופל לחשוב על היחסים. לדוגמא, מטפל "העוסק בעיבוד מנטאלי" יפנה את דבריו אל נקשותם של הייצוגים או של התפקידים כסממניים, ולא לתפקידים או לדפוסים עצמם.